

ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการยื่นข้อเสนองานวิจัยเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

กฤษฎา คล้ายปาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

วันที่ 10 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2553

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2552

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดีด้วยความกรุณาอันดีของ ดร.ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รอ. หญิง ดร. ชนัดดา แนนเกษร กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยความเอาใจใส่ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบรวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการ และคณะอาจารย์โรงเรียนในเขตอำเภอสนามชัยเขต ที่อนุญาตและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัยในครั้งนี้ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชน หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่คลินิกพิเศษ โรงพยาบาลสนามชัยเขตที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้มาศึกษาต่อ ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณผู้พิมพ์หนังสือและผู้เผยแพร่งานวิจัยทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการประกอบการศึกษาและอ้างอิงทางวิชาการครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณอาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาโททุกท่าน ที่ประสิทธิประสาทความรู้ และอบรมสั่งสอนผู้วิจัยด้วยความรัก ความอบอุ่น ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้เสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ชันทันต์ เดชศรี ญาติพี่น้อง และเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจ ความรัก ความเอาใจใส่ ความห่วงใย สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นกตัญญูจดเวทิตาแด่ บพการี บุรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนทุกวันนี้

กฤตยา คล้ายปาน

46921595: สาขาวิชา: การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช; พย.ม. (พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต)

คำสำคัญ: ภาวะซึมเศร้า/ ความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติ/ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

กฤตยา คล้ายปาน: ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติกับ
ภาวะซึมเศร้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

(THE RELATIONSHIP BETWEEN RESILIENCE AND DEPRESSION AMONG HIGH
SCHOOL STUDENTS IN AMPHOE SANAMCHAIKHET, CHACHOENGSAO PROVINCE)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์, Ph.D., ชนัดดา แนนเกษร, Ph.D.

98 หน้า. ปี พ.ศ. 2553.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาและหาความสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา
ภาวะซึมเศร้า และความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และ
ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติกับภาวะซึมเศร้าของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอสนามชัยเขต กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้
คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอสนามชัยเขต จำนวน 324 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนบุคคล ภาวะซึมเศร้า
และความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บางส่วน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนภาวะซึมเศร้าเฉลี่ย เท่ากับ 17.28 (S.D= 5.73) จากจำนวนกลุ่ม
ตัวอย่างจำนวน 324 คน พบว่ามีภาวะซึมเศร้า (คะแนน CDI >11) จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ
41.4 ในจำนวนนี้มีภาวะซึมเศร้าในระดับเล็กน้อยจำนวน 77 คน (23.8%) ระดับปานกลางจำนวน
18 คน (5.6%) และระดับรุนแรงจำนวน 39 คน (12%) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า
(คะแนน CDI < 11) จำนวน 190 คน (58.6%)

2. คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการยับยั้งเจริญวิฤติโดยรวม อยู่ในระดับปาน
กลางค่อนข้างสูง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.4 (SD= 0.95) เมื่อพิจารณาความสามารถในการยับยั้งเจริญ
วิฤติเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 (SD= 1.32) อยู่ใน
ระดับปานกลาง ด้านการเป็นอิสระ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.35 (SD= 1.30) อยู่ในระดับต่ำ
ด้านสัมพันธภาพ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 (SD= 1.01) อยู่ในระดับสูง ด้านการเป็นผู้ริเริ่ม มี
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 (SD= 1.14) อยู่ในระดับสูง ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และอารมณ์ขัน
มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 (SD= 1.31) อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ด้านการมีศีลธรรม

จริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 (SD= 1.16) อยู่ในระดับสูง และด้านความสามารถในการฟื้นฟูพลังโดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.4 (SD= 0.99) อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

3. ความสามารถในการยับยั้งเผชิญวิกฤติโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับภาวะซึมเศร้า ($r = -.32, p < .001$) เมื่อพิจารณาความสามารถในการยับยั้งเผชิญวิกฤติเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการเป็นอิสระ ด้านสัมพันธภาพ ด้านการเป็นผู้ริเริ่ม ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และอารมณ์ขัน ด้านการมีศีลธรรมจริยธรรม และด้านความสามารถในการฟื้นฟูพลังทั่วไป มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับภาวะซึมเศร้า ส่วนด้านการเป็นอิสระไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า

ผลการวิจัยช่วยให้ผู้ให้บริการทางสุขภาพ โดยเฉพาะพยาบาล ได้มีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการยับยั้งเผชิญวิกฤติกับภาวะซึมเศร้า และจากผลการวิจัยยังพบว่านักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้า มีความสามารถในการยับยั้งเผชิญวิกฤติต่ำกว่านักเรียนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า ดังนั้นการพัฒนาโปรแกรมเพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพส่วนบุคคลหรือที่เรียกว่าความสามารถในการยับยั้งเผชิญวิกฤติน่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดหรือป้องกันการเกิดภาวะซึมเศร้า และควรมีการศึกษาวิจัยต่อไป

46921595: MAJOR: MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING; M.N.S.
(MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING)

KEYWORDS: DEPRESSION/ RESILIENCE/ HIGH SCHOOL STUDENTS

KITTAYA KLAYPAN: THE RELATIONSHIP BETWEEN RESILIENCE AND DEPRESSION AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS IN AMPHOE SANAMCHAIKHET, CHACHOENGSAO PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE: PORNPAT HENGUDOMSUB, Ph.D., CHANUDDA NABGASON, Ph.D. 98 P. 2010.

The purposes of this descriptive correlation at research were to determine depression and resilience as well as to ascertain the relationship between resilience and depression among high school students in Amphoe Sanamchaiket, Chachoengsao Province. The sample consisted of 324 high school students. The questionnaires used for data collection included personal information, Depression Scale entitled Children's Depression Inventory (CDI), and Resilience Scale. Descriptive statistics, independent t-test, and partial correlation Coefficient were employed to analyze the data.

The results of this study were as follows:

1. High school students had mean score of depression equal to 17.28 (S.D=5.73).

There were 134 students (41.4 %) who were depressed (CDI scores > 11). The depressive levels among these students could be classified into 3 groups: mild (n= 77, 23.8 %), moderate (n= 18, 5.6 %) and severe (n= 39, 12 %). There were 190 students who were not depressed (58.6%) (CDI scores < 11).

2. Overall mean score of resilience was in moderate to high level (mean = 3.4, SD= 0.95). This resilience scale was classified into 7 domains and it was found that self awareness (mean = 3.15, SD= 1.32), freedom we was at a mild level (mean= 2.35, SD= 1.30), relationship was at a high level (mean = 3.99, SD= 1.01), initiative was at a high level (mean= 3.77, SD= 1.14), creative and humor was moderate to high level (mean= 3.36, SD= 1.3, morality was at a high level (mean= 3.67, SD= 1.16) and was moderate to high level resilience (mean= 3.4, SD= 0.99).

3. Overall resilience had negative correlation with depression ($r = -.32$, $p < .001$).

Among 7 domains: self awareness, relationship, initiative, creative and humor, morality, and

resilience had significantly negative correlation with depression. Freedom had no significant correlation with depression.

The results gained from this study will enhance health care providers, nurses in particular, in their understandings toward the relationship between resilience and depression among adolescents. In addition, students who were depressed had lower resilience score, these results shed additional light on the importance of conducting research contributing to the development of program that help promote resilience, which will in turn help decrease or prevent depression.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
สารบัญ.....	ณ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตวิจัย.....	5
นิยามคำศัพท์.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัยรุ่น.....	9
ภาวะซึมเศร้า.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการยื่นหยัดเผชิญวิกฤติ.....	33
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	53
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	59
ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	59
ตอนที่ 2 คะแนนภาวะซึมเศร้า และคะแนนความสามารถในการยับยั้งเผชิญ วิกฤติของกลุ่มตัวอย่าง.....	62
ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับภาวะซึมเศร้า.....	64
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการยับยั้งเผชิญวิกฤติกับภาวะ ซึมเศร้า.....	65
5 สรุปผล อภิปรายผล.....	67
อภิปรายผล.....	68
ข้อเสนอแนะ.....	72
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก.....	80
ภาคผนวก ก.....	81
ภาคผนวก ข.....	96
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	98

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n=324).....	60
2 จำนวน ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับคะแนนภาวะซึมเศร้า.....	62
3 ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง ตามความสามารถในการ ยับยั้งเผชิญวิกฤติ รายด้าน และโดยรวม.....	64
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) ระหว่าง ข้อมูลพื้นฐาน กับภาวะซึมเศร้า.....	65
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Partial Correlation ระหว่างความสามารถในการยับยั้ง เผชิญภาวะวิกฤติ กับภาวะซึมเศร้า.....	66

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการยื่นหยัดเผชิญวิกฤติกับภาวะซึมเศร้า.....	8
2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างการวิจัย.....	53